

Latvijas tiesiskā aizsardzības procesa apskats (2)

2/18/22

PwC Legal vecākais jurists /PwC`s Flexible
Legal resources vadītājs
Ričards Freimanis

[Pagājušajā nedēļā publicētā raksta](#) nobeigums.

TAP izbeigšana

Ja parādnieks ir izpildījis TAP plānu, tad parādnieks iesniedz tiesai pieteikumu kopā ar uzraugošās personas atzinumu par plāna izpildi un procesa izbeigšanu. Kad plāns ir izpildīts un TAP izbeigts, parādniekam un tā kreditoriem noteiktie rīcības ierobežojumi tiek atcelti un parādnieks turpina darboties kā pirms TAP. Turpretī, ja parādnieks pārkāpj [Maksātnespējas likumu](#) vai rīcības ierobežojumus, sniedz nepatiesas ziņas vai nepilda plānu ilgāk par 30 dienām, turklāt to negroza, tad TAP uz paša parādnieka vai kreditoru pieteikuma pamata tiek izbeigts, un automātiski tiek pasludināts parādnieka maksātnespējas process.

ĀTAP atšķirības no TAP

Ārpustiesas tiesiskās aizsardzības process ir TAP paveids, kas faktiski atšķiras tikai ar procesa sākumposmu, tādēļ ĀTAP būtu piemērots parādniekam, kam ir labas izredzes panākt vienošanos ar kreditoru vairākumu un nepastāv draudi no kreditoriem, kas veic vai varētu veikt individuālas piedziņas darbības pret parādnieku, kā rezultātā tas būtiski apdraudētu TAP plāna izstrādi, saskaņošanu un īstenošanu. Tātad ĀTAP plāna izstrāde, saskaņošana ar kreditoriem un uzraugošās personas kandidāta izvēle notiek neierobežotu laikposmu pirms vērsšanās tiesā. Ja sarunu ceļā ĀTAP plāns ir saskaņots ar kreditoru vairākumu un parādnieks ir saņēmis uzraugošās personas kandidāta atzinumu par plānu, parādnieks tikai tad vērsas tiesā ar pieteikumu par TAP lietas ierosināšanu, kuram pievieno pierādījumus, ka TAP plāns ir nosūtīts arī mazākuma kreditoriem, kuri to nebija saskaņojuši.

Ja tiesa pasludina ĀTAP īstenošanu, tad tikai ar to brīdi parādnieks iegūst aizsardzību no kreditoriem un iestājas visas [Maksātnespējas likuma 37.](#) un [45. pantā](#) noteiktās TAP lietas ierosināšanas un īstenošanas sekas (aizsardzība no kreditoriem, kā arī parādnieka rīcības ierobežojumi un pienākumi TAP īstenošanas laikā). Pārējais process norit saskaņā ar iepriekš aprakstīto TAP regulējumu.

Apkopojot visu iepriekš minēto, jāizceļ trīs būtiskas atšķirības starp TAP un ĀTAP:

1. ĀTAP plānu izstrādā un saskaņo ar kreditoru vairākumu pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā, turpretī TAP plānu parasti izstrādā un apstiprina kreditori pēc pieteikuma iesniegšanas tiesā.
2. Parādnieks, kas ierosina TAP, gūst labumu no tūlītējas aizsardzības pret kreditoru darbībām, turpretī ĀTAP aizsardzību no kreditoriem sniedz tikai pēc tam, kad tiesa apstiprina ĀTAP plānu un pasludina tā īstenošanu.
3. ĀTAP plāna izstrādes un saskaņošanas stadijā parādnieks saglabā konfidencialitāti par savām finanšu grūtībām. Ejot TAP ceļu, par to nekavējoties tiek veikts ieraksts publiskajā maksātnespējas reģistrā, ko redz jebkura cita ieinteresētā persona, turpretī ĀTAP gadījumā šāds ieraksts tiek veikts tikai pēc plāna saskaņošanas un iesniegšanas tiesā apstiprināšanai. Šī

iemesla dēļ uzņēmēji dažkārt dod priekšroku ĀTAP.

Parādnieka būtiskie pienākumi un tiesības

Pirms uzņēmums ir nonācis finanšu grūtībās, tam jāveic savas uzņēmējdarbības regulāra uzraudzība, lai laikus pamanītu iekšējos un ārējos faktorus, kas var ietekmēt uzņēmuma finanšu veselību, un ir laikus jārikojas, ja tiek pamanītas problēmas. Ja problēmas nevar tikt atrisinātas, vienkārši vienojoties ar kreditoriem par parāda atmaksas termiņa pagarināšanu, kuras laikā varētu atjaunot savu finanšu veselību, tad jāķeras klāt pie restrukturēšanas plāna izstrādes, kas vēlāk var kalpot par pamatu TAP vai ĀTAP plānam. Šim plānam jābūt izstrādātam kvalitatīvi, lai tam būtu pamatotas izredzes novērst parādnieka maksātnespēju un nodrošināt uzņēmuma dzīvotspēju. Pretējā gadījumā, visdrīzāk, plāna izstrāde ir laika un finanšu resursu izšķiešana, kas novilcina neizbēgamo bankrotu un var kaitēt kreditoru kopuma interesēm. Turklāt laika novilcināšana noteikti nepalīdz izvairīties no atbildības. Ja ir pieņemts lēmums izmantot TAP vai ĀTAP, tad ir būtiski ievērot visus rīcības ierobežojumus, jo TAP vai ĀTAP neizdošanās gadījumā parādnieka veiktos darījumus un vadības pieņemtos lēmumus vēlāk maksātnespējas procesa ietvaros pārbauda administrators, kurš var izmantot dažādus tiesību aizsardzības instrumentus, lai pieprasītu atbildību par veiktajiem darījumiem vai nesavlaicīgo rīcību (novilcināšanu un novešanu līdz maksātnespējai). Protams, nonākot jau pie TAP vai ĀTAP īstenošanas, ir svarīgi pildīt apstiprināto plānu, kas nozīmē arī regulāru naudas plūsmas un ienākumu uzraudzību, lai atkal nepieļautu tās pašas kļūdas, kas pieļautas pirms problēmu rašanās. Parādnieka pienākums ir ziņot uzraugošajai personai par jebkādu satricinājumu, lai kopīgi varētu tikt pieņemti pareizie lēmumi. Ir skaidrs, ka uzņēmums, kuram ir atjaunojama maksātspēja, ir daudz izdevīgāks arī kreditoriem, tādēļ laicīga informēšana un problēmu risināšana ir jebkuras iesaistītās puses interesēs.

Kreditoru loma

Kreditoru loma šajā procesā ir tikpat būtiska un brīžiem pat svarīgāka par parādnieka lomu, jo kreditoru ziņā ir procesu virzīt uz TAP vai ĀTAP mērķa sasniegšanu vai panākt tā izbeigšanu, ja tam ir pamats. Maksātnespējas likumā ir noteikti dažādi aizliegumi kreditoriem, kuri ir ietverti, lai novērstu nepamatotu un kaitniecisku rīcību, tādēļ faktiski kreditoru svarīgākais pienākums ir neveikt nepamatotas un individuālas darbības, kas vēl vairāk pasliktina parādnieka stāvokli. Vienlaikus kreditora uzdevums ir monitorēt parādnieka rīcību ar visiem iespējamiem līdzekļiem, tostarp uzraugošās personas starpniecību, aktīvi iesaistīties procesā jau no paša sākuma, lai neko nepalaistu garām, tostarp savu tiesību aizskārumus no parādnieka puses, ja tādi tiek veikti, izvēlēties uzraugošo personu atbilstoši uzņēmuma lielumam un veidam. Ņemot to vērā, kreditoru loma procesā ir īpaši būtiska.

Uzraugošās personas loma

Uzraugošā persona darbojas kreditoru interesēs kā ārējs parādnieka kontroles mehānisms ar likumā noteiktām tiesībām novērot un analizēt parādnieka darbības. Uzraugošās personas galvenā funkcija formālajās parādu restrukturēšanas procedūrās ir, pirmkārt, sniegt atzinumu par TAP vai ĀTAP plānu, īpašu uzmanību pievēršot, vai tam ir pamatotas izredzes novērst parādnieka maksātnespēju un nodrošināt uzņēmuma dzīvotspēju, jo laicīga problēmu identificēšana samazina kreditoru, kuru interesēs uzraugs darbojas, zaudējumus. Ja atzinums ir pozitīvs un ja tiesa apstiprina TAP vai ĀTAP plāna īstenošanu, tad vissvarīgākais ir regulāri un cieši uzraudzīt parādnieka darbību atbilstību Maksātnespējas likumam un TAP vai ĀTAP plānam, kā arī regulāri informēt kreditorus par būtiskiem jautājumiem. Jānorāda, ka šobrīd

uzraugošā persona nav tiesīga piedalīties TAP vai ĀTAP plāna vai tā grozījumu izstrādē, tomēr uzraugošajai personai nav aizliegts un pat būtu ļoti ieteicams kreditoru interesēs un uzraudzības funkciju ietvaros kontrolēt parādnieku plāna izstrādes stadijā. Ņemot to vērā, kreditoriem par uzraugošo personu būtu jāizvēlas persona, kurai objektīvi ir kompetence un resursi, lai nodrošinātu kvalitatīvu uzraudzību, ņemot vērā konkrētā parādnieka lielumu, saimniecisko darbību, pārrobežu elementus u.tml.

Jautājumu gadījumā aicinām sazināties ar [mūsu ekspertiem](#).